

NARODOWY
BANK POLSKI

Grudzień 2022 r.

Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego w 2021 r.

Synteza

Grudzień 2022 r.

Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego w 2021 r.

Synteza

Opracował:
Wydział Analiz Nadzorczych
Departament Systemu Płatniczego

Zespół autorski:
Mateusz Dzicher
Anna Kalinowska-Piech
Katarzyna Maskalan
Anna Oko
Michał Popiołek
Marta Wójcik-Dębska

Wydał:
Narodowy Bank Polski
ul. Świętokrzyska 11/21
00-919 Warszawa
www.nbp.pl

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2022

Spis treści

Streszczenie	4
1. Uwarunkowania nadzoru systemowego w Polsce	6
1.1 Zakres i model nadzoru nad systemem płatniczym w Polsce	6
1.2 Podstawy prawne oraz źródła standardów sprawowania nadzoru systemowego w zakresie systemu płatniczego	6
1.3 Kryteria oceny stosowane przez NBP w ramach nadzoru systemowego	9
1.4 Narzędzia nadzorcze	9
1.5 Nadzorowana infrastruktura systemu płatniczego w 2021 r.	11
2. Nadzór systemowy w zakresie systemu płatniczego	13
2.1 Systemy płatności	13
2.2 Schematy płatnicze	18
2.3 Systemy rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych	21
2.4 Świadczenie usługi acquiringu	24
3. Podsumowanie funkcjonowania systemu płatniczego	26
Spis skrótów	27

Streszczenie

„Raport o nadzorze systemowym w zakresie polskiego systemu płatniczego w 2021 r.” (dalej: Raport) został sporządzony w związku ze sprawowaniem przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego nadzoru systemowego (ang. *oversight*) nad systemem płatniczym.

Raport powstał przy wykorzystaniu danych i informacji przekazywanych do NBP na podstawie przepisów prawa krajowego oraz ogólnodostępnych danych i informacji o nadzorowanych systemach płatności, schematach płatniczych oraz systemach rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych.

W przypadku podmiotów świadczących usługę acquiringu¹ wykorzystano dane i informacje pochodzące z kwartalnych opracowań Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: UKNF), tj. z „Informacji o sytuacji Krajowych Instytucji Płatniczych (KIP) i Biur Usług Płatniczych (BUP)”.

Najistotniejsze działania i zdarzenia dotyczące nadzoru systemowego w 2021 r.:

1. Sfinalizowanie prac nad oceną największego systemu płatności detalicznych w Polsce, tj. systemu Elixir, pod kątem wypełniania *Zasad dotyczących infrastruktury rynków finansowych* (PFMI)², w tym opracowanie raportu z oceny wraz ze stosowanymi zaleceniami³.
2. Działania nadzorcze związane z oceną systemu płatności SORBNET2 pod kątem jego zgodności z *Wymaganiami nadzorczymi w zakresie odporności cybernetycznej dla infrastruktury rynku finansowego* (CROE)⁴, przyjętymi przez EBC w 2018 r. i przygotowywanie raportu z oceny⁵.
3. Udział NBP w ocenie wniosku LCH Ltd. o uznanie zgodnie z EMIR⁶, przez ESMA, jako systemowo ważnego partnera centralnego (CCP) z państwa trzeciego (Tier II+), który obejmował ocenę systemowego znaczenia usług świadczonych przez LCH Ltd. pod kątem ich wpływu na prawidłowy rozrachunek zleceń płatniczych, politykę pieniężną, stabilność krajowego systemu finansowego.

¹ Acquiring to usługa płatnicza świadczona przez KIP lub MIP, zdefiniowana w art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy o usługach płatniczych.

² *Principles for financial market infrastructures* (PFMI), CPSS-IOSCO (obecnie CPMI-IOSCO), kwiecień 2012 r., <http://www.bis.org/cpmi/publ/d101a.pdf>.

³ Raport został przyjęty przez Zarząd NBP w dniu 14 kwietnia 2021 r.

⁴ *Cyber resilience oversight expectations for financial market infrastructures* (CROE), EBC, grudzień 2018 r., https://www.ecb.europa.eu/paym/pdf/cons/cyberresilience/Cyber_resilience_oversight_expectations_for_financial_market_infrastructures.pdf.

⁵ Raport został przyjęty przez Zarząd NBP w dniu 14 lipca 2022 r.

⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji (Dz. Urz. UE L 20 z dnia 27 lipca 2012 r., str. 1), znowelizowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2099 z dnia 23 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 w odniesieniu do procedur i organów związanych z udzielaniem zezwolenia CCP oraz wymogów dotyczących uznawania CCP z państw trzecich (Dz. Urz. UE L 322 z dnia 12 grudnia 2019 r., str. 1).

4. Zakończenie weryfikacji zasad systemu płatności BlueCash, będącego jednym z dwóch funkcjonujących w Polsce systemów płatności natychmiastowych, pod kątem wypełniania dziewięciu obszarów PFMI, mających zastosowanie do tego systemu (w tym odnoszących się do zarządzania, ostateczności rozrachunku, ryzyka operacyjnego i wymogów w zakresie uczestnictwa).
5. Przeprowadzenie badania dotyczącego oceny poziomu cyberdojrzałości nadzorowanych systemów płatności detalicznych, prowadzonych przez Krajową Izbę Rozliczeniową S.A., Polski Standard Płatności Sp. z o.o., Blue Media S.A. oraz Fiserv Polska S.A.⁷

⁷ Do dnia 24 września 2021 r. podmiot funkcjonował pod nazwą First Data Polska S.A.

Uwarunkowania nadzoru systemowego w Polsce

1.1 Zakres i model nadzoru nad systemem płatniczym w Polsce

Sprawowanie nadzoru systemowego jest kluczowe dla zapewnienia stabilności finansowej sektora finansowego, zarówno ze względu na strukturę systemu płatniczego, jak i na powiązania między poszczególnymi elementami wchodzącymi w skład infrastruktury systemu płatniczego.

Nadzór nad infrastrukturą systemu płatniczego w Polsce jest pełniony w sposób komplekmentarny przez dwa organy:

- Komisję Nadzoru Finansowego (KNF),
- Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

KNF pełni nadzór ostrożnościowy (ang. *supervision*) nad podmiotami prowadzącymi systemy rozliczeń i systemy rozrachunku papierów wartościowych na rynku kapitałowym oraz podmiotami funkcjonującymi na rynku usług płatniczych⁸.

Prezes NBP sprawuje nadzór systemowy (ang. *oversight*) – jako główny organ nadzoru – nad systemami płatności i schematami płatniczymi oraz – jako organ odpowiedni – nadzór nad systemami rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych oraz świadczeniem usługi acquiring przez krajowe instytucje płatnicze nadzorowane przez KNF.

1.2 Podstawy prawne oraz źródła standardów sprawowania nadzoru systemowego w zakresie systemu płatniczego

Prezes Narodowego Banku Polskiego sprawuje nadzór systemowy nad systemem płatniczym na podstawie następujących przepisów prawa powszechnie obowiązującego, jak również ogólnie przyjętych standardów międzynarodowych, w tym wymagań Unii Europejskiej:

1. w zakresie systemów płatności:

a) podstawy prawne:

- Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami⁹ (dalej: ustawa o ostateczności rozrachunku) wraz z aktami wykonawczymi,
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych¹⁰ (dalej: ustawa o usługach płatniczych) wraz z aktami wykonawczymi,

⁸ KNF pełni również nadzór nad podmiotami sektora bankowego, sektora kas spółdzielczych, rynku ubezpieczeniowego, rynku emerytalnego oraz pozostałymi podmiotami rynku kapitałowego.

⁹ Dz.U. z 2022 r. poz. 1581 t.j.

¹⁰ Dz.U. z 2022 r. poz. 2360 t.j.

b) standardy międzynarodowe:

- *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych* (w części dotyczącej systemów płatności),
- *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych: Zasady przekazywania informacji i metodologia oceny*¹¹ (w części dotyczącej systemów płatności),
- *Stosowanie zasad dotyczących infrastruktury rynków finansowych do infrastruktury rynków finansowych prowadzonej przez banki centralne*¹²,
- *Zaktualizowane ramy nadzorcze dla systemów płatności detalicznych*¹³,
- *Wymagania nadzoru systemowego względem powiązań pomiędzy systemami płatności detalicznych*¹⁴,
- *Wytyczne w zakresie bezpieczeństwa infrastruktury rynków finansowych w cyberprzestrzeni*¹⁵,
- *Wymagania nadzorcze w zakresie odporności cybernetycznej dla infrastruktur rynku finansowego (CROE)*;

2. w zakresie schematów płatniczych:

a) postawy prawne:

- ustawa o usługach płatniczych wraz z aktami wykonawczymi,
- rozporządzenie MIF¹⁶ wraz z aktami wykonawczymi,
- rozporządzenie SCA¹⁷,

b) standardy międzynarodowe:

- *Ramy nadzorcze dla kartowych schematów płatniczych – standardy*¹⁸,
- *Wytyczne w zakresie oceny kartowych schematów płatniczych pod kątem standardów nadzorczych*¹⁹,
- *Zharmonizowane podejście nadzorcze i standardy nadzorcze dla instrumentów płatniczych*²⁰,
- *Rekomendacje w zakresie bezpieczeństwa płatności internetowych*²¹,
- *Wytyczne w zakresie oceny bezpieczeństwa płatności internetowych*²²;

¹¹ *Principles for financial market infrastructures: Disclosure framework and Assessment methodology*, CPSS-IOSCO (obecnie CPMI-IOSCO), grudzień 2012 r., <http://www.bis.org/cpmi/publ/d106.pdf>.

¹² *Application of the Principles for financial market infrastructures to central bank FMI's*, CPMI-IOSCO, sierpień 2015 r., <http://www.bis.org/cpmi/publ/d130.pdf>.

¹³ *Revised oversight framework for retail payment systems*, EBC, luty 2016 r., <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/revisedoversightframeworkretailpaymentsystems201602.en.pdf?bc332d9a718f5336b68bb904a68d29b0>.

¹⁴ *Oversight expectations for links between retail payment systems*, EBC, listopad 2012 r., <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/eurosystemconsultation-oversightexpectations-rps-201211en.pdf>.

¹⁵ *Guidance on cyber resilience for financial market infrastructures*, CPMI-IOSCO, czerwiec 2016 r., <http://www.bis.org/cpmi/publ/d146.pdf>.

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/751 z dnia 29 kwietnia 2015 r. w sprawie opłat interchange w odniesieniu do transakcji płatniczych realizowanych w oparciu o kartę (Dz. Urz. UE L 123 z 19 maja 2015 r., str. 1).

¹⁷ Rozporządzenie delegowane Komisji Europejskiej (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji (Dz. Urz. UE L 69 z 13 marca 2018, str. 23).

¹⁸ *Oversight framework for card payment schemes – standards*, EBC, styczeń 2008 r., <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/oversightframeworkcardpayments200801en.pdf>.

¹⁹ *Guide for the assessment of card payment schemes against the oversight standards*, EBC, luty 2015 r., <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/guideassessmentcpsagainstoversightstandards201502.en.pdf?499089f7f3aab273925ef6d80767b4a5>.

²⁰ *Harmonised oversight approach and oversight standards for payment instruments*, EBC, luty 2009 r., <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/harmonisedoversightpaymentinstruments2009en.pdf>.

²¹ *Recommendations for the security of internet payments*, European Forum on the Security of Retail Payments (SecuRe Pay), styczeń 2013 r., <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/recommendationssecurityinternetpaymentsoutcomeofpcfinalversionafterpc201301en.pdf>.

²² *Assessment guide for the security of internet payments*, EBC, luty 2014 r., <http://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/assessmentguidesecurityinternetpayments201402en.pdf>.

3. w zakresie systemów rozliczeń papierów wartościowych:
 - a) podstawy prawne:
 - rozporządzenie EMIR wraz z aktami wykonawczymi,
 - ustawa o ostateczności rozrachunku wraz z aktami wykonawczymi,
 - *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi*²³ (dalej: ustawa o obrocie instrumentami finansowymi),
 - b) standardy międzynarodowe:
 - *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych* (w części dotyczącej CCP),
 - *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych: Zasady przekazywania informacji i metodologia oceny* (w części dotyczącej CCP),
 - *Wytyczne w zakresie bezpieczeństwa infrastruktury rynków finansowych w cyberprzestrzeni*,
 - *Zasady publikowania danych ilościowych przez kontrahentów centralnych*²⁴;
4. w zakresie systemów rozrachunku papierów wartościowych:
 - a) podstawy prawne:
 - rozporządzenie CSDR²⁵ wraz z aktami wykonawczymi,
 - ustawa o ostateczności rozrachunku wraz z aktami wykonawczymi,
 - ustawa o obrocie instrumentami finansowymi wraz z aktami wykonawczymi,
 - b) standardy międzynarodowe:
 - *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych* (w części dotyczącej systemów rozrachunków papierów wartościowych i centralnych depozytów papierów wartościowych),
 - *Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych: Zasady przekazywania informacji i metodologia oceny*²⁶ (w części dotyczącej systemów rozrachunków papierów wartościowych i centralnych depozytów papierów wartościowych),
 - *Stosowanie zasad dotyczących infrastruktury rynków finansowych do infrastruktury rynków finansowych prowadzonej przez banki centralne* (w części dotyczącej systemów rozrachunku papierów wartościowych),
 - *Wytyczne w zakresie bezpieczeństwa infrastruktury rynków finansowych w cyberprzestrzeni*;
5. w zakresie sposobu świadczenia usługi acquiringu przez krajowe instytucje płatnicze:
 - a) podstawy prawne:
 - ustawa o usługach płatniczych wraz z aktami wykonawczymi,
 - rozporządzenie MIF wraz z aktami wykonawczymi,
 - rozporządzenie SCA,
 - b) standardy międzynarodowe:
 - *Zharmonizowane podejście nadzorcze i standardy nadzorcze dla instrumentów płatniczych*,
 - *Wytyczne końcowe w zakresie bezpieczeństwa płatności internetowych*²⁷,
 - *Rekomendacje w zakresie bezpieczeństwa płatności internetowych*,

²³ Dz.U. z 2022 r. poz. 1500.

²⁴ *Public quantitative disclosure standards for central counterparties*, CPMI-IOSCO, luty 2015 r., <https://www.bis.org/cpmi/publ/d125.pdf>.

²⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w UE i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych oraz zmiany dyrektywy 98/26/WE, dyrektywy 2014/65/UE oraz rozporządzenia (UE) Nr 236/2012 (Dz. Urz. UE L 257 z dnia 28 sierpnia 2014 r., str. 1).

²⁶ *Principles for financial market infrastructures: Disclosure framework and Assessment methodology*, CPSS-IOSCO (obecnie CPMI-IOSCO), grudzień 2012 r., <http://www.bis.org/cpmi/publ/d106.pdf>.

²⁷ *Final guidelines on the security of internet payments*, EBA, grudzień 2014 r., https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1004450/1e7252b3-f6c7-4224-8095-780c6b0a121c/EBA-GL-2014-12_PL_rev1%20GL%20on%20Internet%20Payments.pdf?retry=1.

- Wytyczne w zakresie oceny bezpieczeństwa płatności internetowych,
- Rekomendacja dotycząca bezpieczeństwa transakcji płatniczych wykonywanych w internecie przez banki, krajowe instytucje płatnicze, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe²⁸.

1.3 Kryteria oceny stosowane przez NBP w ramach nadzoru systemowego

Kierując się zasadami odpowiedzialności organów publicznych określonymi w PFMI, w szczególności zasadą przejrzystości (tzw. odpowiedzialność „C”²⁹), NBP przyjął i wdrożył dokument pt. „Polityka sprawowania przez Narodowy Bank Polski nadzoru systemowego w zakresie systemu płatniczego” (dalej: Polityka)³⁰.

Zgodnie z Polityką do nadrzędnych celów sprawowania przez Prezesa NBP nadzoru systemowego zalicza się:

- zapewnienie sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu płatniczego w Polsce;
- zapewnienie zgodności zasad funkcjonowania nadzorowanych systemów, schematów i usługi acquiringu³¹ z przepisami prawa.

1.4 Narzędzia nadzorcze

Do kluczowych narzędzi będących w dyspozycji Prezesa NBP należy:

- wydawanie zezwoleń na prowadzenie systemów płatności lub schematów płatniczych oraz na wprowadzenie zmian w zasadach ich funkcjonowania³²,
- wydawanie decyzji o uchyleniu zezwolenia na prowadzenie systemu płatności lub schematu płatniczego³³,

²⁸ Rekomendacja dotycząca bezpieczeństwa transakcji płatniczych wykonywanych w internecie przez banki, krajowe instytucje płatnicze, krajowe instytucje pieniądza elektronicznego i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, KNF, listopad 2015 r., https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/REKOMENDACJA_dot_bezpieczenstwa_transakcji_platniczych_43526.pdf.

²⁹ Ujawnianie polityki w odniesieniu do IRF – Banki centralne, regulatorzy rynku oraz inne właściwe organy powinny wyraźnie określić i ujawnić swoją politykę wobec IRF w zakresie regulacji, nadzoru ostrożnościowego i nadzoru systemowego.

³⁰ Aktualny dokument został przyjęty w październiku 2019 r., <https://www.nbp.pl/systemplatniczy/nadzor/polityka.pdf>.

³¹ Tj. usługi płatniczej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy o usługach płatniczych.

³² Na podstawie odpowiednio art. 16 ust. 1 i 3 ustawy o ostateczności rozrachunku oraz art. 132zm ust. 1 i 2 ustawy o usługach płatniczych.

³³ Na podstawie odpowiednio art. 18 ust. 2 ustawy o ostateczności rozrachunku oraz art. 132zr ust. 1 ustawy o usługach płatniczych.

- wydawanie decyzji o czasowym, częściowym lub całkowitym wstrzymaniu funkcjonowania systemu płatności lub schematu płatniczego³⁴,
- wydawanie zaleceń podmiotowi prowadzącemu odpowiednio system płatności lub schemat płatniczy, w celu zapewnienia zgodności funkcjonowania nadzorowanego systemu płatności lub schematu płatniczego z przepisami prawa oraz sprawnego i bezpiecznego funkcjonowania systemu lub schematu³⁵,
- przeprowadzanie kompleksowych ocen prawidłowego funkcjonowania nadzorowanej infrastruktury płatniczej.

W zakresie dotyczącym nadzorowania systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych oraz świadczenia usługi acquiringu najistotniejszym z narzędzi dostępnych dla Prezesa NBP jest wydawanie na wniosek Przewodniczącego KNF oraz w trybie postępowania administracyjnego opinii w formie postanowień dotyczących tych systemów i usługi.

Uzyskanie opinii Prezesa NBP jest konieczne m.in. w przypadku:

- zatwierdzania przez KNF regulaminów funkcjonowania systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych oraz zmian w tych regulaminach (w zakresie określonym w ustawie o obrocie instrumentami finansowymi)³⁶,
- usługi acquiringu, którą zamierza świadczyć podmiot ubiegający się o uzyskanie zezwolenia KNF na świadczenie usług płatniczych w charakterze KIP³⁷.

Sprawowanie nadzoru systemowego polega również na monitorowaniu i analizie informacji o bieżącej działalności nadzorowanych systemów i schematów, a także na dokonywaniu oceny tej działalności oraz podejmowaniu działań na rzecz wprowadzania niezbędnych zmian w sposobie ich funkcjonowania.

Do innych narzędzi umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji nadzoru systemowego należy zaliczyć:

- prowadzenie dedykowanych analiz ilościowych, w szczególności w kontekście zarządzania płynnością w nadzorowanych systemach, np. testy warunków skrajnych, badania efektu gapowicza (*free-riding*),
- wyjaśnianie incydentów występujących w nadzorowanych systemach i schematach, a także monitorowanie i ocena działań zaradczych podejmowanych przez podmioty prowadzące nadzorowane systemy lub schematy,

³⁴ Na podstawie odpowiednio art. 18 ust. 2a ustawy o ostateczności rozrachunku oraz art. 132zr ust. 1 ustawy o usługach płatniczych.

³⁵ Na podstawie odpowiednio art. 18 ust. 6b ustawy o ostateczności rozrachunku oraz art. 132zq ust. 6 ustawy o usługach płatniczych.

³⁶ Na podstawie art. 48 ust. 16 i art. 50 ust. 2 ustawy o obrocie instrumentami finansowymi.

³⁷ Na podstawie art. 60 ust. 3 ustawy o usługach płatniczych.

- bieżącą współpracę z podmiotami prowadzącymi systemy, schematy lub świadczącymi usługę acquiringu,
- udział przedstawicieli NBP w europejskich gremiach³⁸.

1.5 Nadzorowana infrastruktura systemu płatniczego w 2021 r.

Na koniec 2021 r. nadzór systemowy Prezesa NBP obejmował:

- 2 systemy płatności wysokokwotowych:
 - SORBNET2, którego operatorem jest NBP,
 - TARGET2-NBP prowadzony przez NBP pod względem prawnym, a pod względem operacyjnym przez trzy banki centralne (3CB)³⁹,
- 6 systemów płatności detalicznych, w tym:
 - 3 systemy prowadzone przez KIR S.A.: Elixir, Euro Elixir i Express Elixir,
 - system płatności BlueCash prowadzony przez Blue Media S.A.,
 - System Płatności Mobilnych BLIK prowadzony przez Polski Standard Płatności Sp. z o.o.,
 - Krajowy System Rozliczeń (KSR) prowadzony przez Fiserv Polska S.A.,
- 12 schematów płatniczych, w tym:
 - 4 schematy kartowe: Visa Europe, Mastercard, American Express oraz Diners Club,
 - 8 schematów niekartowych: Schemat Płatniczy BLIK, YetiPay, mPay, SkyCash, Snoopay oraz Billon, payeye oraz PaySperience,
- 5 systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych, w tym:
 - 2 systemy rozliczeń papierów wartościowych prowadzone przez KDPW_CCP S.A.,
 - system rozrachunku papierów wartościowych prowadzony przez KDPW S.A.,
 - system rozrachunku papierów wartościowych SKARBNET4 prowadzony przez NBP,
 - system rozliczeń i system rozrachunku papierów wartościowych IRGiT SRF prowadzony przez Izbę Rozliczeniową Giełd Towarowych S.A.,
- 24 KIP posiadające zezwolenie KNF na świadczenie usługi acquiringu.

Funkcjonowanie dwóch systemów płatności wysokokwotowych jest typowe dla krajów UE, które nie należą do strefy euro – jednego przeznaczonego dla waluty krajowej, drugiego prowadzącego rozrachunek w euro, będącego komponentem TARGET2. W Polsce funkcjonuje także system płatności detalicznych dla klientów indywidualnych przeznaczony do płatności w euro, tj. Euro Elixir. Warto przy tym zaznaczyć, że Polska, posiadając 6 funkcjonujących systemów płatności detalicznych, wyróżnia się ich liczbą na tle krajów UE, ponieważ średnio na

³⁸ W 2021 r. pracownicy NBP aktywnie uczestniczyli w działaniach organizowanych przez Europejski Bank Centralny, Komisję Europejską, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych oraz w nadzorczych inicjatywach banków centralnych Unii Europejskiej i brali udział w pracach następujących komitetów oraz grup: *Market Infrastructure and Payments Committee (MIPC)*, *Payment and Securities Oversight Working Group (PSOWG)*, *Analytical Working Group (AWG)*, *European Forum on the Security of Retail Payments (SecuRe Pay)*, *Visa Assessment Group*, *Mastercard Europe (MCE) Assessment Group*, *CCP Supervisory Committee (CCP SC)*, *Governmental Expert Group on the Interchange Fee Regulation (GEG IFR)*.

³⁹ W skład grupy wchodzi: Banque de France, Deutsche Bundesbank i Banca d'Italia.

jeden kraj UE w 2021 r. przypadały niecałe dwa⁴⁰ systemy płatności detalicznych. Na podkreślenie zasługuje również funkcjonowanie od lat w Polsce dwóch systemów płatności detalicznych natychmiastowych, podczas gdy w wielu krajach UE funkcjonuje tylko jeden taki system lub w ogóle nie ma żadnego.

Znacząca jest również liczba funkcjonujących w Polsce niekartowych schematów płatniczych (osiem schematów nadzorowanych przez Prezesa NBP). W obszarze schematów kartowych całość polskiego rynku płatniczego została podzielona pomiędzy cztery międzynarodowe schematy o globalnym zasięgu, z czego dwa, tj. Visa Europe i Mastercard, odpowiadały za prawie 100% rynku zarówno pod względem liczby, jak i wartości zrealizowanych transakcji (udziały Diners Club i American Express łącznie wynosiły 0,011% liczby i 0,05% wartości zrealizowanych transakcji).

Funkcjonujące w Polsce systemy rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych obsługują transakcje w dwóch walutach – w złotych i w euro. Obie waluty obsługiwane są przez podmioty wchodzące w skład Grupy Kapitałowej KDPW, natomiast systemy SKARBNET4 oraz IRGiT SRF przetwarzają operacje jedynie w złotych.

W 2021 r. działania nadzorcze NBP w dużej mierze koncentrowały się na ocenach nadzorowanych systemów i schematów. Oceny te zostały przeprowadzone w toku prowadzonych postępowań administracyjnych poprzez weryfikację zgodności zasad funkcjonowania nadzorowanych systemów ze standardami międzynarodowymi lub w ramach działań prowadzonych we współpracy z innymi organami nadzoru.

Funkcjonowanie nadzorowanej infrastruktury systemu płatniczego w 2021 r. należy określić jako stabilne. Nie odnotowano zagrożeń mogących mieć negatywny wpływ na jej bezpieczeństwo oraz sprawność.

⁴⁰ Obliczenia własne na podstawie danych EBC: <https://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000002752>.

Nadzór systemowy w zakresie systemu płatniczego

2.1 Systemy płatności

System płatności to podlegające prawu polskiemu prawne powiązania pomiędzy co najmniej trzema instytucjami⁴¹, w ramach których obowiązują wspólne dla tych uczestników zasady przeprowadzania rozliczeń lub realizacji ich zleceń rozrachunku⁴² (zleceń uczestnika dotyczących przekazania kwoty pieniężnej na rachunek odbiorcy prowadzony przez agenta rozrachunkowego lub innych zleceń, które powodują wykonanie lub zwolnienie z zobowiązania pieniężnego, zgodnie z zasadami systemu płatności).

Źródło: art. 1 pkt 1 oraz pkt 12 lit. a ustawy o ostateczności rozrachunku

2.1.1 Systemy płatności wysokokwotowych

W 2021 r. w Polsce funkcjonowały dwa systemy płatności wysokokwotowych:

- system SORBNET2, prowadzony przez NBP, w którym jest dokonywany rozrachunek transakcji w złotych;
- system TARGET2-NBP, prowadzony przez NBP pod względem prawnym, a operacyjnym – przez trzy banki centralne ze strefy euro, tj. Deutsche Bundesbank, Banque de France i Banca d’Italia⁴³, w którym jest przeprowadzany rozrachunek transakcji w euro.

Działania nadzorcze dotyczące systemów płatności wysokokwotowych

Zgodnie z decyzją Zarządu NBP, w latach 2020–2021 przeprowadzano kompleksową ocenę cyberodporności najważniejszego polskiego systemu płatności wysokokwotowych SORBNET2. Ocena została przeprowadzona pod kątem wypełnienia *Wymagań nadzorczych w zakresie odporności cybernetycznej dla infrastruktur rynku finansowego* (ang. *Cyber resilience oversight expectations for financial market infrastructures – CROE*) przyjętych przez

⁴¹ Zgodnie z art. 1 pkt 1 oraz pkt 5 lit. a-d ustawy o ostateczności rozrachunku, co najmniej jedną z tych instytucji musi być: Narodowy Bank Polski, bank centralny innego kraju, bank krajowy lub oddział banku zagranicznego, firma inwestycyjna, zagraniczna osoba prawna lub organ władzy publicznej.

⁴² Nieco inna, szersza definicja systemu płatności znajduje się w art. 2 pkt 27 ustawy o usługach płatniczych, według której systemy płatności stanowią systemy transferu środków pieniężnych oparte na formalnych i znormalizowanych regułach oraz wspólnych zasadach dotyczących przetwarzania, rozliczania lub rozrachunku transakcji płatniczych.

⁴³ Funkcjonowanie systemu TARGET2 opiera się na wspólnej platformie technicznej (ang. *Single Shared Platform, SSP*), opracowanej przez trzy banki centralne UE, tj. Francji, Niemiec oraz Włoch, a po uruchomieniu w dniu 22 czerwca 2015 r. platformy TARGET2-Securities, obsługiwanej przez te trzy banki oraz dodatkowo również przez Bank Hiszpanii (Banco de España).

EBC w 2018 r. Przeprowadzona ewaluacja wykazała wysoki poziom zgodności systemu SORBNET2 z wymaganiami CROE określonymi na poziomie rozwojowym⁴⁴.

W ramach cyklicznych działań nadzorczych w 2021 r. przeprowadzono także coroczne badanie dotyczące identyfikacji uczestników krytycznych⁴⁵ systemu SORBNET2. Wśród banków, których wartość obrotów przekroczyła w badanym roku 5% wartości całego obrotu w systemie SORBNET2, znalazły się: Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), Bank Handlowy w Warszawie S.A., Bank Polska Kasa Opieki S.A., mBank S.A., Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. oraz ING Bank Śląski S.A. W stosunku do 2020 r. zarówno lista krytycznych uczestników, jak i ich kolejność nie uległy zmianie. W 2019 r. jedyna różnica polegała na tym, że na pierwszym miejscu był Bank Handlowy w Warszawie S.A., a na drugim BGK.

Sprawdzono także odporność modelu SORBNET2 na wystąpienie skrajnych warunków rynkowych. Badanie jest przeprowadzane cyklicznie, za kolejne półroczne okresy funkcjonowania SORBNET2. Scenariusze zakładały czasowy brak wysyłania zleceń do systemu przez największego lub trzech największych uczestników oraz zmniejszenie do 75% wysokości dostępnego dla uczestników systemu kredytu technicznego. W badaniu – symulacji działania systemu w określonych w scenariuszach warunkach – sprawdzano: ile, na jaką wartość oraz których uczestników transakcje zostaną niezrealizowane. Wyniki symulacji wykazały wysoką odporność systemu na przyjęte w badaniu założenia.

Po raz pierwszy przeprowadzono badanie potencjalnego występowania efektu gapowicza wśród uczestników systemu SORBNET2. Analiza powstała, aby ocenić możliwości powstawania zatorów płatniczych w systemie w następstwie opóźniania części własnej lub otrzymanej płynności przez wybranych uczestników, skutkującej brakiem natychmiastowego dopasowania wartości zleceń płatniczych wchodzących i wychodzących w systemie. Na podstawie przeprowadzonych symulacji występowania efektu gapowicza i weryfikacji schematów zarządzania płynnością wśród wybranych uczestników systemu SORBNET2 stwierdzono, że zaobserwowane przypadki retencji płatności nie miały istotnego wpływu na materializację ryzyka utraty płynności w systemie.

Incydenty w systemach płatności wysokokwotowych

W 2021 r. w systemach płatności wysokokwotowych odnotowano trzy incydenty (w poprzednich latach, tj. 2019–2020, było po pięć zdarzeń), których przyczyny można podzielić na dwie grupy: awaria sieci oraz błąd oprogramowania. Pomimo że miały wpływ na funkcjonowanie poszczególnych systemów płatności, nie wpłynęły jednak w istotnym stopniu na prawidłowe i sprawne funkcjonowanie całego systemu płatniczego w Polsce.

⁴⁴ Raport z oceny wraz z zaleceniami został przyjęty przez Zarząd NBP w dniu 14 lipca 2022 r.

⁴⁵ Za uczestników krytycznych systemu płatności SORBNET2 uznaje się podmioty spełniające odpowiednie kryteria, czyli będące:

(a) systemami zewnętrznymi funkcjonującymi jako: LVPS, SIRPS, PIRPS, CSD, CCP;

(b) bankami, jeśli wartość ich obrotów przekracza 5% wartości obrotów całego systemu w poprzednim roku kalendarzowym.

Analiza danych statystycznych dotyczących systemów płatności wysokokwotowych

Systemy płatności wysokokwotowych zajmują kluczowe miejsce pod względem wartości przetworzonych zleceń w systemie płatniczym.

W 2021 r. łączna wartość zleceń zrealizowanych w systemach wysokokwotowych SORBNET2 i TARGET2-NBP wyniosła 131,3 bln zł i zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 26,7 bln zł (tj. o 25,6%), natomiast w stosunku do 2019 r. nastąpił wzrost o 43,9 bln zł (tj. 50,2%). Łączna liczba zrealizowanych zleceń w obu systemach wyniosła 6,7 mln i w porównaniu z 2020 r. wzrosła o 0,58 mln (tj. o 9,5%), natomiast w porównaniu do 2019 r. o 0,62 mln (tj. 10,1%).

2.1.2 Systemy płatności detalicznych

W 2021 r., podobnie jak to miało miejsce na koniec 2020 r., w Polsce funkcjonowało sześć systemów płatności detalicznych:

- Elixir;
- Euro Elixir;
- Express Elixir;
- System BLIK;
- BlueCash;
- KSR.

W 2021 r., w zakresie systemów płatności, działania nadzorcze skupiały się w dużej mierze na dokonywaniu ocen systemów pod kątem spełniania zasad PFMI oraz na analizie i opiniowaniu proponowanych przez operatorów zmian w zasadach funkcjonowania systemów, jak również na bieżącym monitorowaniu funkcjonowania systemów płatności, w tym analizie incydentów oraz analizie danych statystycznych.

Decyzje Prezesa NBP dotyczące systemów płatności detalicznych

W 2021 r., w ramach sprawowania nadzoru nad systemami płatności detalicznych, Prezes NBP wydał trzy decyzje zezwalające na wprowadzenie zmian w zasadach funkcjonowania systemu:

- Elixir – doprecyzowanie momentu wprowadzenia zlecenia do systemu, dookreślenie zasad w zakresie wycofywania zleceń z rozliczeń oraz ujednoczenie terminu na ponowne przekazanie przez KIR S.A. zbiorów wynikowych do NBP i uczestników tego systemu;

- BlueCash – główna zmiana dotyczyła umożliwienia wykorzystania zewnętrznego systemu płatności natychmiastowych (Express Elixir) do realizacji przelewów na rachunki odbiorców ze środków pieniężnych znajdujących się na rachunku Blue Media S.A.;
- BLIK – zmiany w zasadach postępowania reklamacyjnego w zakresie Transakcji BLIK-C oraz wycofanie uczestnictwa pośredniego jako możliwej formy uczestnictwa w systemie BLIK.

Inne działania nadzorcze dotyczące systemów płatności detalicznych

W 2021 r. przeprowadzono kolejną, trzecią⁴⁶ edycję ankietowego badania w dziedzinie cyberodporności. Badanie po raz pierwszy objęło wszystkie systemy płatności detalicznych (w pierwszej edycji badano tylko system Elixir, w drugiej systemy Elixir i Euro Elixir). Podobnie jak w poprzednich edycjach, badanie zawierało pytania dotyczące poziomu cyberodporności systemu z podziałem na następujące obszary: zarządzanie, identyfikacja, ochrona, wykrywanie, reagowanie, wznawianie i odzyskiwanie. W ramach tego badania operatorzy poszczególnych systemów płatności przesłali wypełnione ankiety samooceny. W II półroczu 2021 r. trwała analiza wypełnionych ankiet, a następnie przygotowano wystąpienia do operatorów systemów płatności objętych przedmiotowym badaniem informujące o wynikach ewaluacji w odniesieniu do poszczególnych systemów płatności⁴⁷.

Kontynuowano również kompleksową ocenę systemu Elixir pod kątem wypełniania zasad PFMI. Ocena ta została zakończona przyjęciem raportu końcowego wraz z zaleceniami i rekomendacjami przez Zarząd NBP w dniu 14 kwietnia 2021 r. i przekazana do operatora systemu, tj. KIR S.A.

W 2021 r. kontynuowano także, rozpoczętą w marcu 2020 r., kompleksową ocenę nadzorczą w odniesieniu do systemu płatności BlueCash pod kątem spełniania zasad PFMI. Pod koniec roku prowadzone były prace nad przygotowaniem projektu raportu końcowego z przeprowadzanej oceny⁴⁸.

Incydenty w systemach płatności detalicznych

W 2021 r. w pięciu systemach płatności detalicznych odnotowano łącznie 15 incydentów (w 2020 r. tyle samo, a w 2019 r. – dziewięć zdarzeń). Incydenty te nie miały jednak istotnego znaczenia dla prawidłowego funkcjonowania całego systemu płatniczego w Polsce. Ich przyczyny można przyporządkować do kategorii: awaria sprzętu, błąd oprogramowania, ataki

⁴⁶ Pierwsza edycja rozpoczęła się w lipcu 2017 r. i zakończyła w styczniu 2018 r., druga edycja rozpoczęła się we wrześniu 2019 r. i zakończyła w styczniu 2020 r.

⁴⁷ Pisma informujące operatorów poszczególnych systemów o wynikach ewaluacji zostały im przekazane w I kwartale 2022 r. W stosunku do operatorów niektórych systemów zostały sformułowane zalecenia do wdrożenia.

⁴⁸ Ocena została zakończona w czerwcu 2022 r., a operatora systemu wezwano do realizacji zaleceń i rekomendacji w terminach wskazanych w raporcie końcowym.

typu DDoS⁴⁹ i błąd w systemie podmiotu trzeciego. Działania podjęte przez operatorów systemów w związku z powyższymi incydentami zostały ocenione przez NBP jako prawidłowe.

Analiza danych statystycznych dotyczących systemów płatności detalicznych

Kluczową rolę w infrastrukturze systemu płatniczego pod względem liczby zrealizowanych zleceń płatniczych odgrywają systemy płatności detalicznych zapewniające rozliczenia transakcji klientowskich niskokwotowych, tj. takich, których wartość jest niższa od 1 mln zł.

Przyjmując za kryterium liczbę zleceń zrealizowanych w danym systemie, uszeregowano poszczególne systemy płatności detalicznych według ich istotności dla prawidłowego funkcjonowania systemu płatniczego w Polsce. Wśród systemów płatności detalicznych od wielu lat nieprzerwanie dominuje system Elixir, w którym zrealizowano ponad 70% wszystkich zleceń płatniczych w ramach wszystkich systemów płatności detalicznych, chociaż jego udział od kilku lat stopniowo się zmniejszał (w 2020 r. stanowił ponad 79%, a w 2019 r. – 85%).

System Euro Elixir jest uznawany za systemowo istotny, ponieważ jest to jedyny system detaliczny, w którym przetwarzane są zlecenia w walucie innej niż złoty, tj. w euro. Wziąwszy pod uwagę, że euro nie jest polską walutą, liczba przetwarzanych w tym systemie zleceń utrzymuje się na stosunkowo niskim poziomie. W 2021 r. zrealizowano w systemie Euro Elixir tylko 1,34% detalicznych zleceń płatniczych w Polsce (w 2020 r. odsetek ten wynosił 1,3%, natomiast w 2019 r. – 1,7%).

Odrębną grupę wśród systemów płatności detalicznych stanowią systemy płatności natychmiastowych, tj. Express Elixir⁵⁰ oraz BlueCash⁵¹, dzięki którym uznawanie rachunku odbiorcy płatności następuje w ciągu kilku sekund. Płatności natychmiastowe są kategorią płatności detalicznych należąca, obok płatności mobilnych, do najbardziej dynamicznie rozwijającej się w ostatnich latach części rynku płatniczego. Rosnąca popularność tych systemów przekłada się na systematyczny wzrost ich udziału w rynku płatności detalicznych. W 2021 r. udział liczby transakcji w systemach natychmiastowych w liczbie wszystkich płatności detalicznych wyniósł 4,5% i jednocześnie 1,4% pod względem wartości (w 2020 r. udział ten wynosił odpowiednio 2,7% i 1,1%, a w 2019 r. było to 1,7% i 0,9%).

Wśród systemów płatności detalicznych wyróżnia się także System Płatności Mobilnych BLIK, którego udział w rynku płatności detalicznych, zarówno pod kątem liczby, jak i wartości, od kilku lat dynamicznie rośnie, przyczyniając się pośrednio także do wzrostów w systemie Express Elixir (z uwagi na to, że transakcje typu P2P w systemie BLIK są rozliczane w systemie Express Elixir). W 2021 r. udział liczby transakcji zrealizowanych w systemie BLIK w liczbie wszystkich płatności detalicznych wyniósł 21,9% i jednocześnie 1,0% pod względem wartości (w 2020 r. udział ten wynosił odpowiednio 14,9% i 0,6%, a w 2019 r. było to 8,7% i 0,3%).

⁴⁹ Atak DDoS polega na atakowaniu danego serwisu lub konta z kilku komputerów jednocześnie w tym samym czasie, jego konsekwencją jest zablokowanie dostępu do łączy lub serwisów internetowych i przerwania w działaniu systemu lub jego całkowite zawieszenie.

⁵⁰ System Express Elixir został uruchomiony w I półroczu 2012 r. przez KIR S.A. i był pierwszym systemem płatności natychmiastowych uruchomionym w Polsce oraz drugim funkcjonującym na terytorium UE (po brytyjskim systemie Faster Payment Service uruchomionym w 2008 r.).

⁵¹ System płatności BlueCash został uruchomiony w II półroczu 2012 r. przez spółkę Blue Media S.A. i był drugim systemem płatności natychmiastowych funkcjonującym w Polsce.

Natomiast KSR jest systemem o malejącym udziale w rynku płatności detalicznych. W 2021 r. przetworzono w nim 1,7% liczby płatności detalicznych, co odpowiadało zaledwie 0,2% wartości (w 2020 r. było to odpowiednio 1,8% oraz 0,18%, a w 2019 r. – 2,9% i 0,24%).

We wszystkich systemach płatności detalicznych w złotych, tj. w systemie Elixir, w systemach płatności natychmiastowych Express Elixir i BlueCash oraz pozostałych systemach płatności detalicznych, tj. KSR i BLIK, zrealizowano łącznie 3,0 mld zleceń o wartości 7,0 bln zł. W 2020 r. było to odpowiednio 2,5 mld i 6,1 bln zł, co oznaczało wzrost rok do roku o 18,0% w odniesieniu do liczby i o 15,2% w odniesieniu do wartości zleceń, natomiast w 2019 r. – 2,2 mld (wzrost o 36,4%) i 5,7 bln zł (wzrost o 22,8%).

2.2 Schematy płatnicze

Schemat płatniczy oznacza zbiór zasad przeprowadzania transakcji płatniczych, wydawania i akceptowania przez dostawców usług płatniczych instrumentów płatniczych i przetwarzania transakcji płatniczych wykonywanych przy użyciu instrumentów płatniczych oraz system kart płatniczych.

Źródło: art. 2 pkt 26a) ustawy o usługach płatniczych

W 2021 r. lista nadzorowanych przez Prezesa NBP schematów płatniczych została poszerzona o schematy PayEye oraz PaySperience, co oznaczało, że w Polsce funkcjonowało 12 schematów płatniczych:

- cztery schematy płatnicze będące systemami kart płatniczych (dalej: schematy kartowe):
 - Visa Europe,
 - Mastercard,
 - American Express,
 - Diners Club;
- osiem pozostałych schematów płatniczych (dalej: pozostałe schematy):
 - Schemat Płatniczy BLIK,
 - YetiPay,
 - mPay,
 - SkyCash,
 - Smoopay,
 - Billon,
 - PayEye,
 - PaySperience.

W 2021 r. bieżące działania nadzorcze prowadzone w stosunku do schematów płatniczych polegały przede wszystkim na wydawaniu decyzji odnośnie do zmian w zasadach funkcjonowania, monitorowaniu prawidłowości ich funkcjonowania oraz na zbieraniu i analizie danych statystycznych.

Decyzje Prezesa NBP dotyczące schematów płatniczych

W ramach działań nadzorczych w 2021 r. została wydana decyzja Prezesa NBP w sprawie wprowadzenia zmian w zasadach funkcjonowania Schematu Płatniczego BLIK, polegających głównie na zwiększeniu wartości z 50 zł na 100 zł dla pojedynczej transakcji dokonywanej w terminalach POS bez konieczności stosowania silnego uwierzytelnienia klienta, wdrożeniu w ramach Aplikacji Mobilnej przelewów P2P na rzecz organizacji pożytku publicznego oraz wycofaniu uczestnictwa pośredniego jako formy uczestnictwa w Schemacie Płatniczym BLIK.

Inne działania nadzorcze dotyczące schematów płatniczych

Oceniono zmiany w zasadach funkcjonowania schematu płatniczego Mastercard, polegające na modyfikacji postępowania arbitrażowego w ramach procedury chargeback oraz na zmianie kodu akceptanta (ang. *Merchant Category Code* – MCC) przypisanego do Poczty Polskiej S.A., przy jednoczesnym zapewnieniu Poczcie Polskiej S.A. dotychczasowych zasad ochrony w ramach procedury reklamacyjnej chargeback. Obie zmiany oceniono jako niewpływające negatywnie na bezpieczeństwo i sprawność funkcjonowania schematu płatniczego Mastercard.

Ponadto przeprowadzono ocenę działalności realizowanej przez spółkę PayEye Sp. z o.o. oraz spółkę UPEPO Sp. z o.o., co miało zweryfikować, czy można uznać te podmioty za schematy płatnicze. Przeprowadzona ocena wykazała, że działalność prowadzoną przez obie te spółki należy uznać za prowadzenie trójstronnego schematu płatniczego. Tym samym schematy te zostały objęte bieżącym nadzorem Prezesa NBP oraz umieszczone na liście nadzorowanych schematów płatniczych⁵².

Incydenty dotyczące schematów płatniczych

W 2021 r. podmioty prowadzące schematy płatnicze poinformowały o wystąpieniu dziewięciu incydentów (przy czterech zdarzeniach w 2020 r. oraz pięciu w 2019 r.). Ich przyczynami były głównie błędy oprogramowania oraz awarie po stronie dostawców usług dla podmiotów prowadzących schematy. Incydenty te nie miały kluczowego znaczenia dla prawidłowego funkcjonowania całego systemu płatniczego w Polsce, a działania podjęte przez podmioty prowadzące schematy w związku z powyższymi incydentami oceniono jako prawidłowe.

Analiza danych statystycznych dotyczących schematów płatniczych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. wydano 43,3 mln kart płatniczych (przy 43,7 mln kart na koniec 2020 r., co oznaczało spadek o 0,9%; i przy 43,0 mln na koniec 2019 r., co oznaczało wzrost o 0,7%), z czego udział kart wydanych przez organizacje płatnicze Visa Europe Ltd. i Mastercard Europe SA stanowił łącznie 99,7% wszystkich kart płatniczych wydanych w Polsce. Udział kart płatniczych z logo American Express i Diners Club oscylował w granicach 0,1% wszystkich wydanych kart. Poza kartami wydawanymi przez wyżej wymienione

⁵² Lista jest publikowana na stronie:
<https://www.nbp.pl/systemplatniczy/nadzor/lista-systemow-i-schematow.pdf?v=4>.

organizacje kartowe, na rynku polskim funkcjonowały także karty własne wydawców, które w 2021 r. stanowiły ok. 0,2% wszystkich kart wydanych w Polsce (są to karty posiadające jedynie lokalny charakter, służące głównie do wypłat gotówki z bankomatów i wydawane w większości przez banki spółdzielcze).

We wszystkich schematach płatniczych łącznie odnotowano w 2021 r. wyraźny wzrost zrealizowanych transakcji, w porównaniu z poprzednimi latami, zarówno w liczbie, jak i wartości⁵³. W zakresie liczby transakcji osiągnięto 7,0 mld (co oznaczało wzrost o 22,0% w porównaniu z 5,7 mld w 2020 r. i o 32,9% w porównaniu z 5,2 mld w 2019 r.), zaś w zakresie wartości 592,5 mld zł (co oznaczało wzrost o 21,0%, w porównaniu z 489,7 mld zł w 2020 r. i o 35,3% w stosunku do 437,9 mld zł w 2019 r.). Wzrost liczby transakcji zrealizowanych w schematach płatniczych wynika w dużej mierze ze zmieniających się zwyczajów płatniczych Polaków (rosnąca popularność transakcji przeprowadzanych w kanale e-commerce) oraz ze stale zwiększającej się liczby podmiotów akceptujących płatności kartami. Powyższe trendy potwierdzają badania udziału płatności bezgotówkowych i gotówkowych w Polsce – w 2021 r. udział transakcji bezgotówkowych w ogólnej liczbie detalicznych transakcji płatniczych wynosił 57% (w 2020 r. było to 54%, a w 2019 r. – 46%)⁵⁴.

W 2021 r. w schematach kartowych zrealizowano łącznie 6,3 mld transakcji o wartości 498,4 mld zł, co oznaczało wzrost odpowiednio o 18,4% i 14,4% w stosunku do 2020 r. (kiedy zrealizowano 5,3 mld i 435,7 mld zł) oraz w stosunku do 2019 r. wzrost odpowiednio o 25,2% i 21,6% (5,0 mld i 410,0 mld zł). Natomiast w pozostałych schematach dynamika wzrostu była w 2021 r. znacząco większa – zrealizowano w nich łącznie 690,3 mln transakcji o wartości 94,1 mld zł, co oznaczało wzrost odpowiednio o 69,6% i 74,2% w porównaniu z 2020 r. (kiedy zrealizowano 407,0 mln i 54 mld zł) oraz w stosunku do 2019 r. wzrost odpowiednio o 202,1% i 236,8% (228,5 mld i 27,9 mld zł). Wysoka dynamika tego rodzaju płatności jest rezultatem przede wszystkim dynamicznego rozwoju i szeroko zakrojonych działań marketingowych, w tym kampanii reklamowych, mających na celu popularyzację płatności mobilnych przy wykorzystaniu schematu BLIK. Zrealizowano w nim odpowiednio 93,9 mld zł i 671,3 mln transakcji, co stanowi 99,8% łącznej wartości i 97,3% łącznej liczby zrealizowanych transakcji we wszystkich pozostałych schematach.

Zgodnie z art. 132zq ust. 3 ustawy o usługach płatniczych oraz art. 3 i art. 4 rozporządzenia 2015/751, organizacja kartowa prowadząca schemat czterostronny lub uznany za czterostronny przekazuje do NBP kwartalne informacje niezbędne do sprawdzenia prawidłowości stosowania wysokości opłat interchange (opłat pobieranych przez wydawcę karty od agentów rozliczeniowych za każdą transakcję dokonaną kartą płatniczą). W związku z tym przeanalizowano wielkości opłat interchange pobieranych w latach 2019–2021 przez poszczególne organizacje kartowe w podziale na karty debetowe oraz kredytowe. W wyniku przeprowadzonej analizy nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania opłat interchange przez organizacje, tzn. wartość opłat nie przekroczyła ustawowo określonego limitu dla kart wydanych dla klientów indywidualnych, wynoszącego 0,2% dla kart debetowych i 0,3% dla kart kredytowych.

⁵³ Prezentowane dane dotyczą transakcji: krajowych, instrumentami płatniczymi wydanymi w Polsce, dokonanych na terenie Polski, przetworzonych i rozliczonych w schematach płatniczych (w tym w systemach kart płatniczych). Dane nie obejmują transakcji dokonanych kartami płatniczymi, rozliczanych w ramach jednej instytucji finansowej (transakcje typu „on-us”).

⁵⁴ <https://polskabezgotowkowa.pl/sites/all/themes/awesomeit/files/dane/Zwyczaje-płatnicze-a-rozwoj-sieci-akceptacji-kart-w-Polsce-PolasikResearch.pdf>.

2.3 Systemy rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych

System rozrachunku papierów wartościowych to podlegające prawu polskiemu prawne powiązania pomiędzy co najmniej trzema instytucjami⁵⁵, w ramach których obowiązują wspólne zasady przeprowadzania rozliczeń lub realizacji ich zleceń rozrachunku w transakcjach zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, w tym w instrumentach pochodnych (zleceń uczestnika dotyczących przeniesienia papierów wartościowych w drodze dokonania odpowiednich zapisów w prowadzonej ewidencji papierów wartościowych lub w inny sposób).

Źródło: art. 1 pkt 2 oraz pkt 12 lit. b ustawy o ostateczności rozrachunku

W 2021 r., podobnie jak w latach poprzednich, w Polsce funkcjonowało pięć systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych:

- SKARBNET4 System rejestracji bonów pieniężnych NBP i bonów skarbowych (dalej: SKARBNET4);
- system rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi prowadzony przez KDPW S.A. (dalej: system prowadzony przez KDPW);
- system rozliczeń dla transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe, na podstawie Regulaminu rozliczeń transakcji (obrot zorganizowany) prowadzony przez KDPW_CCP S.A. oraz system rozliczeń dla transakcji, których przedmiotem są instrumenty finansowe, na podstawie Regulaminu rozliczeń transakcji (obrot niezorganizowany) prowadzony przez KDPW_CCP S.A. (oba systemy łącznie dalej: systemy prowadzone przez KDPW_CCP);
- system rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych prowadzony przez Izbę Rozliczeniową Giełd Towarowych S.A. (dalej: IRGiT SRF).

Działania nadzorcze w 2021 r., tak jak w poprzednich latach, polegały przede wszystkim na opiniowaniu wnioskowanych zmian w zasadach funkcjonowania systemów rozliczeń i systemów rozrachunku papierów wartościowych, monitorowaniu funkcjonowania tych systemów oraz analizie danych ilościowych, jak również stwierdzonych incydentów.

⁵⁵ W rozumieniu ustawy o obrocie instrumentami finansowymi co najmniej jedną z tych instytucji, które są uczestnikami systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych i które są odpowiedzialne za wykonanie zobowiązań wynikających z realizacji zleceń rozrachunku w systemie, powinny być: NBP, bank centralny innego państwa, bank krajowy, oddział banku zagranicznego, instytucja kredytowa lub jej oddział, firma inwestycyjna lub organ władzy publicznej.

Postanowienia Prezesa NBP dotyczące systemów rozliczeń i systemów rozrachunku papierów wartościowych

W 2021 r. Prezes NBP, na wniosek KNF, wydał cztery opinie w formie postanowień: jedna opinia dotyczyła zmian w regulaminie KDPW_CCP, natomiast trzy opinie dotyczyły zmian w regulaminie KDPW. Opinia odnośnie do KDPW_CCP dotyczyła uwzględnienia dodatkowych czynników ryzyka w wyznaczaniu przez KDPW_CCP S.A. wartości wymogów właściwych depozytów zabezpieczających względem uczestników rozliczających, związanych z identyfikacją czynników ryzyka z tytułu ryzyka korelacji oraz ryzyka płynności i koncentracji. Wnioskowane zmiany w regulaminie KDPW wynikały ze zmian regulacji zawartych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw oraz z treści aktualnego brzmienia art. 91 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych. Zmiany te uwzględniają m.in. możliwość uzyskania uczestnictwa jako tzw. sponsor emisji przez podmiot prowadzący rejestr akcjonariuszy, a także wprowadzają możliwość obsługi przez Krajowy Depozyt zdalnych głosowań przeprowadzanych przez organ nadzorczy lub organ zarządzający krajowego emitenta akcji rejestrowanych w depozycie papierów wartościowych, na podstawie rozwiązania e-Voting, jak również określają tryb postępowania w przypadku otrzymania żądania od spółki niepublicznej udostępnienia informacji identyfikujących ich akcjonariuszy, wraz z informacjami o liczbie posiadanych przez nich akcji, a także o tym, czy akcje te są przedmiotem zastawu lub użytkowania.

Inne działania nadzorcze dotyczące systemów rozliczeń i systemów rozrachunku papierów wartościowych

W 2021 r. NBP uczestniczył, zgodnie z procedurą określoną w art. 49 rozporządzenia EMIR, w procesie oceny proponowanych przez KDPW_CCP S.A. zmian w metodyce wyznaczania wartości wymogów właściwych depozytów zabezpieczających (rynek zorganizowany) oraz w metodyce testów warunków skrajnych (rynek niezorganizowany). Kolegium Nadzorcze ds. KDPW_CCP wyraziło pozytywną opinię w sprawie dokonania przez KDPW_CCP S.A. powyższych zmian w dniu 22 grudnia 2021 r.

W 2021 r. NBP brał również udział w ocenie systemowego znaczenia CCP z krajów trzecich na podstawie art. 25(2c) rozporządzenia EMIR⁵⁶. Po przeprowadzeniu prac analitycznych, w dniu 1 grudnia 2021 r., Prezes NBP wydał opinię, w której wyrażono akceptację kluczowych wniosków wynikających z oceny ESMA o uznaniu usług świadczonych przez LCH Ltd. w odniesieniu do usług rozliczeniowych w złotych za systemowo ważne.

Inne prowadzone w 2021 r. działania nadzorcze dotyczyły w szczególności analizy i przygotowania stanowiska w sprawie przekazanego do NBP przez KNF wniosku z dnia 12 lutego 2021 r. o udzielenie zezwolenia na rozszerzenie zakresu działalności KDPW S.A. zgodnie z art. 19 ust. 1 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej

⁵⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji.

i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych, zmieniającego dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012 (dalej: rozporządzenie CSDR). Wniosek KDPW S.A. dotyczył zezwolenia na świadczenie usług sprzedaży danych podmiotom prawnym oraz osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą w związku z wykonywaną przez nie działalnością gospodarczą.

Działania nadzorcze dotyczyły także wniosku KNF o wydanie opinii Prezesa NBP w związku z dokonywanym przez KNF na podstawie art. 22 ust. 1 rozporządzenia CSDR corocznym przeglądem i oceną działalności KDPW S.A. Po szczegółowej ocenie sposobu funkcjonowania prowadzonego przez KDPW S.A. systemu rozrachunku papierów wartościowych w okresie objętym przeglądem i oceną, tj. od dnia 3 marca 2020 r. do dnia 1 maja 2021 r., podtrzymano pozytywną ocenę zmian w systemie wprowadzonych w analizowanym okresie.

Na początku 2020 r. zakończono drugą edycję „Ankiety dotyczącej odporności w dziedzinie bezpieczeństwa cybernetycznego”, przeprowadzonej zgodnie ze wzorem badania ankietowego opracowanym przez EBC. Wszystkim analizowanym systemom przyporządkowano „Profil 2 – Model progresywny”⁵⁷. Zostały sformułowane rekomendacje i zalecenia mające na celu wzmocnienie cyberodporności przedmiotowych systemów. W 2021 r. we współpracy z UKNF była prowadzona korespondencja z operatorami badanych systemów, tj. systemu rozrachunku papierów wartościowych prowadzonego przez KDPW S.A., systemu rozliczeń papierów wartościowych prowadzonego przez KDPW_CCP S.A. oraz systemu rozrachunku papierów wartościowych SKARBNET4 prowadzonego przez NBP, dotycząca realizacji zaleceń wynikających ze wspomnianej ankiety. Po analizie otrzymanych od operatorów informacji, we wspólnym wystąpieniu (w dniu 9 sierpnia 2021 r.) NBP i UKNF uznały za zadowalające wyjaśnienia odnoszące się do realizacji zaleceń.

Incydenty w systemach rozliczeń i systemach rozrachunku papierów wartościowych

W 2021 r. odnotowano trzy incydenty w systemach rozliczeń i systemach rozrachunku papierów wartościowych (w 2020 r. było pięć zdarzeń, a w 2019 r. – siedem). Przyczyną tych incydentów były głównie błędy oprogramowania, a także inne problemy techniczne. Incydenty nie miały kluczowego znaczenia dla prawidłowego funkcjonowania całego systemu płatniczego w Polsce.

Analiza danych statystycznych dotyczących systemów rozliczeń i systemów rozrachunku papierów wartościowych

Dane statystyczne wskazują, że w 2021 r. w obszarze rozliczeń i rozrachunków papierów wartościowych w porównaniu z 2020 r. dominowały wzrosty w wartościach przeprowadzonych operacji oraz spadki w ich liczbach. W stosunku do 2019 r. odnotowano wzrosty zarówno liczby, jak i wartości operacji w prawie wszystkich nadzorowanych systemach (wyjątkiem była jedynie wartość transakcji w systemie KDPW S.A.).

⁵⁷ Profile zawarto w przedziale 1–10, gdzie 1 oznacza najwyższy poziom dojrzałości cybernetycznej, a 10 – poziom najniższy.

Łączna liczba transakcji rozliczonych w ramach systemów prowadzonych przez KDPW_CCP S.A. w 2021 r. wyniosła w sumie 42,1 mln transakcji na instrumentach finansowych (przy 44,0 mln w 2020 r., co oznaczało spadek o 4,2% oraz przy 21,9 mln w 2019 r., co oznaczało wzrost o 92,2%) o łącznej wartości 934,4 mld zł (przy 839,6 mld zł w 2020 r. – wzrost o 11,3% oraz przy 615,4 mld zł w 2019 r. – wzrost o 51,8%). Zarówno na rynku zorganizowanym, jak i niezorganizowanym nastąpiły wzrosty wartości transakcji w porównaniu z poprzednim rokiem (odpowiednio o 16,4% i 0,6%). Liczba dokonanych rozliczeń spadła na rynku zorganizowanym (o 4,2%) i wzrosła na rynku niezorganizowanym (o 13,3%).

W systemie SKARBNET4 w 2021 r. przeprowadzono 3,72 tys. operacji instrumentami dłużnymi (przy łącznie 4,37 tys. w 2020 r., co oznaczało spadek o 14,9% oraz 3,46 tys. w 2019 r., co oznaczało wzrost o 7,3%) o łącznej wartości 22,7 bln zł (przy łącznie 15,6 bln zł w 2020 r. – wzrost o 48,1% oraz przy 9,5 bln zł w 2019 r. – wzrost o 142,3%). W odróżnieniu od 2019 r., w latach 2020 i 2021 w systemie SKARBNET4 przeprowadzono transakcje zarówno na bonach pieniężnych, jak i bonach skarbowych (w 2019 r. – tylko na bonach pieniężnych).

W 2021 r. w systemie rozrachunku prowadzonym przez KDPW S.A. przeprowadzono w sumie 13,7 mln operacji rozrachunku transakcji (przy 15,0 mln w 2020 r., co oznaczało spadek o 8,7% oraz przy 6,6 mln w 2019 r., co oznaczało wzrost o 106,2%) o łącznej wartości 10,0 bln zł (przy 9,7 bln zł w 2020 r. – wzrost o 3,1% oraz przy 12,6 bln zł w 2019 r. – spadek o 20,7%). Analiza obrotów dla rynku zorganizowanego pokazuje, że w stosunku do 2020 r. wystąpił również spadek liczby (o 10,4%) i wzrost wartości (o 57,3%) dokonanych rozrachunków. Natomiast dla rynku niezorganizowanego sytuacja była odwrotna, wystąpił bowiem wzrost liczby (o 8,6%) oraz spadek wartości (o 0,8%) operacji rozrachunku.

W 2021 r. w systemie IRGiT SRF, prowadzonym przez spółkę IRGiT S.A., nie przetworzono żadnych transakcji finansowych.

2.4 Świadczenie usługi acquiringu

Świadczenie usługi acquiringu oznacza działalność polegającą na umożliwianiu wykonania transakcji płatniczych, zainicjowanych przez akceptanta lub za jego pośrednictwem, instrumentem płatniczym płatnika, z wyłączeniem czynności polegających na jej rozliczaniu i rozrachunku w ramach systemu płatności w rozumieniu ustawy o ostateczności rozrachunku. Usługa ta polega na obsłudze autoryzacji, przesyłaniu do wydawcy karty płatniczej lub systemów płatności zleceń płatniczych płatnika lub akceptanta, mających na celu przekazanie akceptantowi należnych mu środków.

Źródło: art. 3 pkt 5 ustawy o usługach płatniczych

Postanowienia Prezesa NBP dotyczące świadczenia usługi acquiringu

Nadzór Prezesa NBP nad świadczeniem usługi acquiringu polega przede wszystkim na wydawaniu opinii (w formie postanowień) na wniosek Przewodniczącego KNF w stosunku do podmiotów, które chcą w ramach licencji KIP oferować usługę acquiringu.

W 2021 r. Prezes NBP wydał dwie opinie odnośnie do spółek ubiegających się o zezwolenie na świadczenie usługi acquiringu:

1. Postanowieniem Prezesa NBP z dnia 15 czerwca 2021 r. uchylono w całości postanowienie Prezesa NBP z dnia 8 marca 2021 r. zawierające negatywną opinię na temat świadczenia usługi acquiringu przez Diviti Sp. z o.o. i zaopiniowano pozytywnie wniosek tego podmiotu o wydanie przez KNF zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze KIP w zakresie świadczenia usługi acquiringu⁵⁸.
2. Postanowieniem Prezesa NBP z dnia 7 października 2021 r. uchylono w całości postanowienie Prezesa NBP z dnia 29 lipca 2021 r. zawierające negatywną opinię na temat świadczenia usługi acquiringu przez IAI S.A. i zaopiniowano pozytywnie wniosek tego podmiotu o wydanie przez KNF zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze KIP w zakresie świadczenia usługi acquiringu⁵⁹.

Analiza danych statystycznych dotyczących świadczenia usługi acquiringu

Na koniec 2021 r. łączna liczba podmiotów posiadających zezwolenie KNF na funkcjonowanie jako KIP wynosiła 40 podmiotów, natomiast liczba KIP posiadających możliwość świadczenia usługi acquiringu wynosiła 24 i zmniejszyła się o jeden KIP w porównaniu ze stanem na koniec 2020 r., a także na koniec 2019 r. Ponadto na dzień 31 grudnia 2021 r. funkcjonowało 117 Małych Instytucji Płatniczych⁶⁰ (MIP) wpisanych do rejestru usług płatniczych, z czego 67 z nich miało możliwość świadczenia usługi acquiringu (na koniec 2020 r. funkcjonowały 82 MIP, w tym 46 miało możliwość świadczenia usługi acquiringu; na koniec 2019 r. było 46 MIP, w tym 22 MIP z możliwością świadczenia usługi acquiringu).

W 2021 r. liczba transakcji zrealizowanych w ramach usługi acquiringu wyniosła 2,7 mld (przy 2,2 mld w 2020 r., co oznaczało wzrost o 24,4%, oraz przy 1,9 mld w 2019 r., co oznaczało wzrost o 44,7%), natomiast wartość transakcji 301,1 mld zł (przy 220,2 mld zł w 2020 r. – wzrost o 36,7% oraz przy 159,2 mld zł w 2019 r. – wzrost o 89,1%).

⁵⁸ W dniu 14 lipca 2022 r. KNF jednogłośnie odmówiła wydania zezwolenia na świadczenie usług płatniczych w charakterze krajowej instytucji płatniczej, ze względu na niespełnianie wymogów określonych przepisami ustawy o usługach płatniczych.

⁵⁹ KNF jeszcze nie wydała ostatecznej decyzji (stan na dzień 15 listopada 2022 r.).

⁶⁰ Z dniem 20 czerwca 2019 r. nowelizacją ustawy o usługach płatniczych została wprowadzona nowa kategoria podmiotów, tj. małe instytucje płatnicze (MIP), które po uzyskaniu wpisu do prowadzonego przez KNF rejestru dostawców usług płatniczych, mogą świadczyć usługi płatnicze, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie.

Rozdział 3

Podsumowanie funkcjonowania systemu płatniczego

W 2021 r. wśród istotnych czynników mających wpływ na funkcjonowanie polskiego systemu płatniczego należy wymienić ograniczenia makroekonomiczne oraz rynkowe, a także skutki zmian legislacyjnych.

Do czynników makroekonomicznych można zaliczyć działania rządu polegające na wprowadzeniu na terenie kraju obostrzeń sanitarnych⁶¹ związanych z wystąpieniem pandemii koronawirusa, a także decyzje podejmowane przez Radę Polityki Pieniężnej NBP (RPP), dotyczące utrzymywania przez RPP stóp procentowych NBP na niezmiennym niskim poziomie przez I, II i III kwartał 2021 r. oraz trzykrotne⁶² podwyższenie stóp procentowych w IV kwartale 2021 r., a także podwyższenie w październiku 2021 r. podstawowej stopy rezerwy obowiązkowej⁶³.

Nadal utrzymujący się stan epidemii, który pomimo pojawienia się szczepionek przeciwko COVID-19, mających wpływ na poprawę warunków epidemicznych, oraz przystosowanie się podmiotów gospodarczych do funkcjonowania w zmienionych warunkach, w istotny sposób wpłynął na zachowania klientów i działania dostawców usług płatniczych, powodując dalszy wzrost znaczenia i częstotliwości korzystania ze zdalnych kanałów dokonywania zakupów, a co za tym idzie – także płatności.

Powyższe czynniki miały pośredni wpływ na funkcjonowanie przede wszystkim schematów płatniczych oraz systemów rozliczeń i systemów rozrachunku papierów wartościowych.

Podsumowując, polski system płatniczy w 2021 r. funkcjonował prawidłowo, zapewniając sprawne i bezpieczne przeprowadzanie rozliczeń i rozrachunków. Działania podejmowane przez operatorów systemów oraz podmioty prowadzące schematy płatnicze były w ocenie NBP właściwe i zapewniały sprawne oraz bezpieczne funkcjonowanie systemu płatniczego.

⁶¹ Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii, wydawane na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi.

⁶² Podwyższenie stopy referencyjnej NBP przez RPP miało miejsce na posiedzeniach w dniach: 6 października 2021 r. (o 0,4 pkt proc., tj. do poziomu 0,50%); 3 listopada 2021 r. (o 0,75 pkt proc., tj. do poziomu 1,25%) i 8 grudnia 2021 r. (o 0,50 pkt proc., tj. do poziomu 1,75%).

⁶³ Podwyższenie podstawowej stopy rezerwy obowiązkowej z 0,5% do 2,0% miało miejsce na posiedzeniu RPP w dniu 6 października 2021 r.

Spis skrótów

3CB	operator systemu TARGET2 – trzy banki centralne: Banca d’Italia, Deutsche Bundesbank, Banque de France
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BUP	biuro usług płatniczych
BlueCash	system płatności, którego właścicielem i operatorem jest Blue Media S.A.
CCP	<i>Central Counterparty</i> – partner centralny, tj. podmiot, który staje się jedynym kupującym dla wszystkich sprzedających i jedynym sprzedającym dla wszystkich kupujących
CPMI	<i>Committee on Payments and Market Infrastructures</i> – Komitet ds. Płatności i Infrastruktur Rynku przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych
CPSS	<i>Committee on Payment and Settlement Systems</i> – Komitet ds. Systemów Płatności i Rozrachunku przy Banku Rozrachunków Międzynarodowych
CROE	<i>Cyber resilience oversight expectations for financial market infrastructures</i> – Wymagania nadzorcze w zakresie odporności cybernetycznej dla infrastruktur rynku finansowego, opracowane przez Europejski Bank Centralny
CSD	<i>Central Securities Depository</i> – centralny depozyt papierów wartościowych
CSDR	<i>Central Securities Depository Regulation</i> – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 909/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie usprawnienia rozrachunku papierów wartościowych w Unii Europejskiej i w sprawie centralnych depozytów papierów wartościowych zmieniające dyrektywy 98/26/WE i 2014/65/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 236/2012
DDoS	rozproszony atak wolumetryczny polegający na atakowaniu danego serwisu lub konta z kilku komputerów jednocześnie w tym samym czasie, którego konsekwencją jest zablokowanie dostępu do łączy lub serwisów internetowych i przerwa w działaniu systemu
EBA	<i>European Banking Authority</i> – Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EBC	Europejski Bank Centralny

EMIR	<i>European Market Infrastructure Regulation</i> – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji, znowelizowane rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/2099 z dnia 23 października 2019 r. zmieniającym rozporządzenie (UE) nr 648/2012 w odniesieniu do procedur i organów związanych z udzielaniem zezwolenia CCP oraz wymogów dotyczących uznawania CCP z państw trzecich
ESMA	<i>European Securities and Markets Authority</i> – Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych
FMI	<i>Financial Market Infrastructure</i> – infrastruktura rynku finansowego
IOSCO	<i>International Organization of Securities Commissions</i> – Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych
IRF	infrastruktura rynku finansowego
IRGiT S.A.	Izba Rozliczeniowa Giełd Towarowych S.A.
IRGiT SRF	system rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych prowadzony przez IRGiT SA
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A., jest częścią GK KDPW
KDPW_CCP S.A.	izba rozliczeniowa prowadząca działalność w zakresie rozliczania transakcji zawieranych na krajowym rynku finansowym, posiadająca status partnera centralnego (CCP), jest częścią GK KDPW
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KIR S.A.	Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
KSKOK	Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa
KSR	Krajowy System Rozliczeń, którego właścicielem i operatorem jest Fiserv Polska S.A. (poprzednio: First Data Polska S.A.)
LVPS	<i>Large-Value Payment System</i> – system płatności wysokokwotowych
MIP	mała instytucja płatnicza
NBP	Narodowy Bank Polski
P2P	<i>Peer-to-Peer</i> – płatności bezpośrednie między użytkownikami danego systemu schematu, np. płatności BLIK na telefon
PFMI	<i>Principles for Financial Market Infrastructures</i> – Zasady dotyczące infrastruktury rynków finansowych
PIRPS	<i>Prominently Important Retail Payment System</i> – istotny system płatności detalicznych

POS	<i>Point of Sale</i> – punkt handlowo-usługowy
PSP	Polski Standard Płatności Sp. z o.o.
RTGS	<i>Real-Time Gross Settlement</i> – rozrachunek brutto w czasie rzeczywistym
Schemat BLIK	Schemat Płatniczy BLIK, którego właścicielem i operatorem jest PSP
SIRPS	<i>Systemically Important Retail Payment System</i> – systemowo ważny system płatności detalicznych
SKARBNET4	System rejestracji bonów pieniężnych NBP i bonów skarbowych, tj. system rozrachunku papierów wartościowych prowadzony przez NBP od dnia 13 kwietnia 2015 r.
SORBNET	System Obsługi Rachunków Banków – wersja sieciowa, polski system RTGS dla płatności w złotych, funkcjonujący do dnia 9 czerwca 2013 r.
SORBNET2	nowa wersja systemu SORBNET, funkcjonująca od dnia 10 czerwca 2013 r.
SSP	<i>Single Shared Platform</i> – wspólna platforma technologiczna systemu TARGET2
System BLIK	System Płatności Mobilnych BLIK, którego właścicielem i operatorem jest PSP
TARGET2	<i>Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer System</i> – transeuropejski zautomatyzowany błyskawiczny system rozrachunku brutto w czasie rzeczywistym
TARGET2-NBP	polski komponent systemu TARGET2
T2S	TARGET2-Securities – jednolita platforma umożliwiająca rozrachunek transakcji na papierach wartościowych w Europie, zintegrowana z systemem TARGET2
UE	Unia Europejska
UKNF	Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

www.nbp.pl

